

ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ТУРИЗЪМ
„ПРОФЕСОР Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ” – ВАРНА
гр. Варна, ул. „Найден Геров“ №1 тел: 052/642671;

УТВЪРЖДАВАМ:

ГЕРГАНА ЯПАДЖИЕВА
ДИРЕКТОР
на ПГТ „Проф. д-р Асен Златаров“

МЕХАНИЗЪМ
ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ
ТОРМОЗ МЕЖДУ ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ
В УЧИЛИЩЕ
Учебна 2017/2018 година

Разработен съгласно Заповед № РД09-611/18.05.2012г. и Заповед № РД09-1871/18.12.2015г.
на Министъра на образованието и науката. Актуализиран на заседание на педагогически съвет с
протокол № 16 / 14.09.2017г.

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Настоящият МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ В ПГТ „ПРОФ. Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ“ е разработен в съответствие със Заповед № РД09-1871/18.12.2015г. на Министъра на образованието и науката.

Въвеждането на общ механизъм за противодействие на тормоза се налага от разбирането, че реален напредък в справянето с насилието може да бъде постигнат само в резултат на прилагането на последователна и целенасочена политика, която се споделя и следва от цялата училищна общност и се подкрепя от всички отговорни институции.

Основният принцип е прилагането на цялостен училищен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна училищна среда.

Механизмът се състои от две основни части – ИЗМЕРЕНИЯ НА ТОРМОЗА В УЧИЛИЩЕ и УЧИЛИЩНА ПОЛИТИКА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА В УЧИЛИЩЕ.

В първата част са изяснени понятията „насилие“ и „тормоз“, видовете поведение, които те включват, както и белезите, по които да бъдат разпознати. Тази част е информативна и с нея трябва да бъдат запознати всички служители в училището.

Втората част съдържа задължителните елементи на училищната политика за противодействие на тормоза. Разясняват се дейностите по превенция и интервенция /реакция/, които се осъществяват на равнище училище и на равнище клас; включването на родителите като неизменен участник в процеса на превенция и на интервенция; очертават се основните ресурси за ефективно противодействие на насилието.

Приложенията към Механизма дават практически насоки за оценка на възникнала ситуация, за осъществяване дейностите на ниво клас, за подаване на сигнал към други служби или услуги при възникване на по-сериозни ситуации с оглед на причинената вреда и последиците за живота и здравето на децата.

Алгоритъмът за прилагане на механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище разписва конкретните задачи и съответните им срокове с оглед на реализирането на дейностите по настоящия механизъм.

II. ИЗМЕРЕНИЯ НА ТОРМОЗА В УЧИЛИЩЕ

Тормозът в училище обхваща широк спектър от прояви. Това е явление със сериозни размери, което оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват или наблюдават. Последиците от насилието в училище са особено тежки и продължителни и силно привличат общественото внимание. Българската дума, която отговаря най-точно на явлението е „тормоз“ („bullying“).

Какво е насилие?

В България официалната употреба на дефиницията на понятието „насилие“, дадена в § 1, т. 1- 5 от допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето. Две от определенията имат пряка връзка с насилието от деца върху деца, което е обект на настоящия механизъм.

Физическо насилие е „причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето“.

Психическо насилие „са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда“.

Сексуално насилие и злоупотреба над дете е „участието на детето в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табу на обществото“.

Тормозът спада към насилието над дете и се третира с мерките на Закона за закрила на детето. Според чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето, всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

Тормозът между връстници се разглежда от много автори като групов феномен (Craig and Replar, 1997). Случаите на насилие се извършват в групова среда, в присъствието на други връстници и в отсъствието на възрастни. Дан Олвеус (Olweus, 1993) определя **тормоза** като сбор от *съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група.*

Ключови в разбирането на тормоза са следните характеристики на това поведение:

1. **Злонамерена проява**, която има за цел да нарани или унижи дете;
2. **Извършва се от позиция на силата**, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот;
3. **Повтаря се многократно във времето**, а не е еднократен и изолиран акт на агресия.

Тормозът обхваща много широк спектър от поведения: преки нападения /удряне, заплаха или принуда, дразнене, подигравка, наричане с обидни прякори, сексуални забележки, открадване или повреждане на лични вещи/ или непреки /например разпространяване на слухове или насърчаване на другите да отхвърлят или изключат някого

от приятелската среда/. Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

- **Физически тормоз** – например - блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;
- **Вербален тормоз** – словесни изрази, които имат за цел да унижат и оскърбят детето на база раса, пол, религия, сексуалност, увреждане или друго, с което се подчертава различие от останалите. Включва подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;
- **Психически тормоз** – например подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;
- **Социален тормоз** – например избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране.
- **Сексуален тормоз** – представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накръняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смуцаваща, враждебна, деградираща /принизяваща/, унизителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н до по-екстремни форми на нападение и насилие.

Тормозът може да се случва както във физическата среда, така и във виртуалната среда /кибертормоз/. Бурното развитие на електронните комуникации през последните години доведе до нарастване проявите на насилие, които се извършват чрез интернет или мобилен телефон. Тук спада разпространяването на:

- Обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронните средства за комуникация или в социалните мрежи;
- Разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето, или го унижават: снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видеозапис в интернет или по други канали без негово съгласие, кражба на самоличност, разпространение на слухове в социалните мрежи и др.

Един от признаците, че дете може би е жертва на кибертормоз, е рязката смяна на настроението и поведението му при използване на интернет или при получаване на обаждане по мобилен телефон – например детето става мълчаливо и боязливо.

Конкретни примери, както и разграничаването на нивата на различните форми на тормоз с оглед причиняване на различна по степен вреда, са представени в **Таблица 1. Класификация на формите на тормоз и предприемане на съответните действия.**

Физическият тормоз е формата, която възрастните най-често забелязват и затова често мерките за справяне обикновено са насочени към нея. Психическият и социалният тормоз по-трудно могат да бъдат установени, тъй като те не са така видими, а и децата, от своя страна, нямат нагласата да споделят с възрастните за своите преживявания.

В много случаи социалният и психическият тормоз, като обидните думи и прякори, социалното изолиране и други се подценяват и считат за нормална част от процеса на социализация и израстване на децата.

Тормозът, независимо от това как се упражнява, е деструктивен и опасен вид насилие.

Следователно усилията за справяне с насилието от деца над деца в училище трябва да бъдат насочени към всички проявления на това явление, а не само към неговите физически форми.

Разпознаването на физическото насилие включва следните физически и поведенчески показатели:

- Различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;
- Неправдоподобни или объркани обяснения за травмите, включително едностранни отговори;
- Безпокойство и крайности на поведението – от агресивност до пасивност;
- Лоша представа за себе си – децата смятат, че са заслужили насилието;
- Прекалена отстъпчивост на детето и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;
- Влошаване на здравословното състояние, което включва прилошавания, главоболие, отпадналост;
- Влошаване на успеха от обучението и чести отсъствия от училище;
- Чести отсъствия от определени часове, например физическо;

Разпознаването на психическото насилие включва следните физически и поведенчески показатели:

- Детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си;
- Агресивно поведение и/или поведение, насочено към привличане на вниманието, упорито непослушание, самонараняване;
- Внезапни избухвания, които са необичайни за възрастта или за нивото на развитие на детето;
- Бягане и криене, включително зачестили бягства от училище;
- Загуба на доверие, неучастие в общите занимания в училище, ниска самооценка;
- Употреба на алкохол, медикаменти, самозанемаряване /постоянно обличане на едни и същи дрехи или отказ да сресва косата си/;
- Психосоматични симптоми;

Разпознаването на **сексуалното насилие** включва както изброената по-горе симптоматика, така и различни прояви на сексуализирано поведение /имитация на сексуален акт, разголване, използване на език, свързан със сексуални действия и т.н., които са нехарактерни за съответната възрастова група/

Роли в ситуации на тормоз

В ситуацията на тормоз могат да бъдат въввлечени много деца, като ролите могат да се разделят по следния начин:

- **Мъчител /агресор/** - инициатор и изпълнител, който кани другите да се присъединят, лидер, който измисля нови начини на издевателство;
- **Помощник на мъчителя** – помага с цел да се получи одобрението на мъчителя, присъединява се към тормоза, когато вече е започнал;
- **Подкрепящ мъчителя** – винаги присъства, дори да не се намесва активно; присмива се на жертвата, окуражава мъчителя, приканва другите да се забавляват;
- **Защитник на жертвата** – опитва се да каже на другите да спрат, вика за помощ, защитава или насърчава жертвата;
- **Страничен наблюдател** – стои настрана, преструва се, че не забелязва, не взема страна и не прави нищо;
- **Жертвата** – обект на тормоза.

Има и малка група деца, които са едновременно и насилници и насилвани. Обикновено такива деца са тормозени от някой „по-силен“, а те реагират като тормозят някой по-слаб от тях.

IV. УЧИЛИЩНА ПОЛИТИКА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА В УЧИЛИЩЕ

1. Основни принципи:

- Прилагане на цялостен училищен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна училищна среда в ПГТ „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Варна.
- Изграждането на защитна мрежа поставя ясни граници за формирането на ценности, правила, и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз в ПГТ „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Варна.

За ранното откриване на причините за насилие в училище, както и успешното намаляване на факторите, които са свързани със средата в училище и които допринасят за проявата на агресия и за утвърждаване на агресивни модели на поведение, ПГТ „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Варна работи всекидневно чрез:

- Системни усилия за възпитаване у децата на социални умения и нагласи, които не допускат насилие във взаимоотношенията
- Подобряване на физическата среда в училище /с фокус върху класните стаи/, която не съдържа предпоставка за изява на агресивно поведение и в същото време създава условия за формирането на класа като общност;
- Работа с нагласите към ученето, които намаляват съревнователния елемент между учениците за сметка на екипната работа и споделяне на проблеми в общността на

класа, както и проектно-базирано обучение, включително и изнесени дейности, които дават отлични резултати в тази посока;

- Следване на последователни стъпки за подкрепа и разбиране на последиците от насилието и за справяне с неприемливото поведение на децата, които наблюдават на наказанието

Училищната политика се реализира на равнище училище и на равнище клас, като на всяко едно от тези равнища се осъществяват дейности по превенция и интервенция /реакция/.

Превенцията на тормоза включва комплекс от мерки, които имат за цел ограничаване и/или елиминиране на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието. Превенцията поставя приоритет върху дейностите на равнище клас, например създаване на правила на отношения в класа, морално възстановяване на щета, тематични дискусии, регулярно провеждани в часа на класа или по друго време. Дискусиите са възможност в класа да се поставят за обсъждане въпроси, които вълнуват или смущават децата, като по този начин се създава пространство за отработване на агресията чрез говорене, разиграване на ситуации, тяхното обсъждане и съответно осмисляне.

Интервенциите включват действия и мерки, които целят спиране и разрешаване на вече възникнала ситуация на тормоз, като се отчитат индивидуалните потребности на всяко дете, въввлечено пряко или косвено в ситуацията, и се прилага принципа на най-добрия интерес на детето. В по-голямата си част интервенциите включват отговора на училището при възникнали ситуации на тормоз.

2. Разработване и въвеждане на система за предотвратяване и противодействие на тормоза в ШГТ „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Варна.

2.1. Дейности на равнище училище

Дейностите на ниво училище за овладяване на агресията и осигуряване на спокойна училищна среда като част от училищната политика включват:

2.1.1. Превенцията на равнище училище включва оценка на проблема, създаване на координационен съвет, изготвяне на план за противодействие на училищния тормоз и създаване на единни училищни правила.

- **Оценка на проблема**

Оценката на проблема изисква да се даде отговор на следните въпроси:

- Осъзнава ли се проблемът и какво се знае за него?
- Кой видове и какви форми на тормоз има в училището?
- Колко често те се проявяват?
- Къде са местата, на които най-често се случват? Кой са участниците?

- **Оценката** на тормоза се организира от ръководството на училището със съдействието на Училищния координационен съвет за противодействие на училищния тормоз в началото и в края на учебната година с цел определяне на формите и видовете тормоз, участниците в тормоза и местата, където най-често се случва. Анкетирането на учениците се извършва от класните ръководители по „Въпросник за тормоза от връстници в училище“ изготвен от СУ

„Св. Климент Охридски“, Катедра „Обща, експериментална и генетична психология“
/Приложение 3/

- Оценката на тормоза се извършва от класните ръководители: за началото на учебната година - до втората седмица на месец октомври, и за края на учебната година – месец април – май, след приключване на учебния процес за съответния етап на образование
- Резултатите се обработват и обобщават от Училищният координационен съвет за противодействие на училищния тормоз в десетдневен срок
- „Въпросник за тормоза от връстниците в училище“ е неразделна част от Механизъм за противодействие на училищния тормоз между учениците в ПГТ „Проф. д-р Асен Златаров“ – Варна.
- Обобщените резултати от оценката и наличието на проблем се обсъждат на педагогически съвет през месец ноември и месец юни.

- **Създаване на координационен съвет**

- Училищният координационен съвет за противодействие на тормоза отговаря за планиране, проследяване и координиране на дейностите по превенция и интервенция
- Съветът се ръководи задължително от ЗДУД и включва като членове: учители, училищен психолог, педагогически съветник, председател на Ученическия съвет, представител на Училищното настоятелство, родител.
- До 15.09. всяка година директора издава заповед за определяне на координационния съвет

- **Изготвяне на план за противодействие на училищния тормоз за съответната учебна година**

- На базата на извършената оценка през месец октомври координационният съвет изготвя план за съответната учебна година за противодействие на училищния тормоз. Този план съдържа описание на всички дейности по превенция и интервенция на равнище клас и училище. Той е със срок една учебна година и се ревизира и актуализира всяка учебна година.
- Запознаване на учители, ученици и родители с „Механизъм за противодействие на училищния тормоз между учениците в ПГТ „Проф. д-р Асен Златаров“ – Варна на първата родителска среща и чрез публикуване в сайта на училището.
- Консултиране на ученици от Училищната комисия за борба с противообществени прояви

- **Създаване на единни училищни правила:**

- Договаряне на единен механизъм с ясно разписани ясни отговорности за предотвратяване и реагиране при всяка проява на тормоз и насилие
- Комисията за актуализиране Правилника за дейността на ПГТ „Проф. д-р Асен Златаров“ – Варна, при необходимост разработва предложения за промени в него, произтичащи от настоящия механизъм, предлага ги за обсъждане и приемане на ПС
- Администраторът на училищния сайт отговаря за запознаване на училищната общност с документация във връзка с настоящия механизъм
- Председателят на училищната комисия за квалификация, съгласувано с директора предлага планиране на обучения за повишаване на квалификацията на учителите в областта за справяне с училищния тормоз, с критични ситуации и др.

- Провеждане на колективни и индивидуални срещи с цел информиране от класните ръководители „Какво е насилие и тормоз и как да го разпознаваме“ – сред родители на родителски срещи и в приемното време на класния ръководител; сред ученици в час на класа и в приемното време на класния ръководител; използване на подхода за работа с връстници, които трябва да станат естествените помощници при реализирането на всички видове интервенции както по отношение на децата, които са обект на тормоз, така и по отношение на децата, които упражняват насилие;
- Привличане на родителите като посредници за успешно разрешаване на проблемни ситуации, свързани с насилие
- Подобряване на системата от дежурства с оглед обхващане на местата, в които на етапа на оценка е установено, че се извършва тормоз
- Насочване към здравни и социални услуги за децата и техните семейства при необходимост

2.1.2. Интервенция на равнище училище

- **Водене на училищен дневник със случаи и управление на информацията**
  - В дневника се документират единствено ситуацияите, съответстващи на нива две и три според приетата класификация /Таблица 1/, при които е необходима и намесата на координационния съвет. Ситуацията, която следва да се впише в Дневника със случаи, съдържа следната информация: дата; какво се е случило – кратко описание на ситуацията, кога се е случило, кои са участниците; кой служител е регистрирал ситуацията – име и подпис; какво е предприето като действия /интервенция/; кои отговорни участници са информирани /институции, органи, родители/; как е приключила ситуацията или на какъв етап е и какво предстои.
  - На базата на вписаните ситуации, координационният съвет извършва оценка и анализ на риска
  - Анализът е подчинен на цели за извеждане на необходимост от индивидуална работа по случай с ученик, който се намира в ситуация на риск;
  - Екипът създава процедура за откриване и работа по случай в ПГТ „Проф. д-р Асен Златаров“ – Варна
    - **Процедура за откриване и работа по случай**
- При предприемане на индивидуална работа по случай с ученик на базата на направения анализ, координирането на работата се осъществява от училищния психолог или от педагогическия съветник. Информацията за вписаните в Дневника със случаи на училищен тормоз се съхранява при педагогическия съветник.

ТАБЛИЦА I. КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФОРМИТЕ НА ТОРМОЗ И ПРЕПРИЕМАНЕ НА СЪОТВЕТНИ ДЕЙСТВИЯ

Исследователност на пропектурите за интервенция	Документиране	Отговор на уличното	Ниво на тормоз
<p>1) Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз – подробно информиране за случилото се от всички участници.</p> <p>2) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници.</p> <p>3) Уведомяване на родител</p> <p>4) Консултации - предприемане на индивидуални разговори с участниците.</p>	<p>Ситуациите от първо ниво не се регистрират.</p>	<p>На първо ниво, по правило, действията се предприемат автономно от класен ръководител или учител заедно с родител, като се предприема педагогическа работа – индивидуално, за група ученици или за целия клас.</p> <p>При наличие на шети от материален характер – те се възстановяват.</p> <p>По изключение, ако насилието повдигне се повтаря, педагогическата работа не дава резултат, последиците са сериозни, ако се касае за насилие от страна на група към индивид или ако едно и също дете или</p>	<p>ПЪРВО НИВО - НИСКО НАРУШАВАНЕ НА ПРАВИЛАТА:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физически тормоз са например: леко удряне, бутане, шипане, драскане, дърпане на коса, хатане, подпирване, замърсяване или разрушаване на нечия собственост. • Форми на вербален тормоз са например: подмътания, подпиравки, унизение, заплахи, обиди, нецензурни/неприлични коментари; • Форми на психически тормоз са например: омаловажаване, клонкарене, обиждане, осмиване, засрамване, подвикване, ругане, киветене, измисляне на праякори. • Форми на социален тормоз са например: подмътане на коментари, подпираване, изключване от групови или съвместни дейности, фаворитизация/препочитания, базирани на различие, разпространяване на слухове. • Форми на сексуален тормоз са например:

<p>5) Мерки и действия от страна на класен ръководител-намапране на решения, което удовлетворява страните и служи за пример на наблюдателите.</p> <p>6) Мониторинг на предприетите мерки и действия.</p>	<p>Последователност на предприетите за интервенция</p>	<p>Ученик бива тормозено нееднократно в ситуации, класифицирани като първо ниво, то това следва се да предприемат действия, предписани за ситуации от ниво две или три.</p>	<p>показване на неприлични жестове и действия, вербален тормоз със сексуално съдържание, разпространение на истории и изображения със сексуален подтекст.</p> <p>• Форми на кибертормоз са например: обидни обаждания и изпращане на обидни съобщения (SMS, MMS, съобщения в социалните мрежи, др.)</p>
<p>Последователност на предприетите за интервенция</p>	<p>Локументране</p>	<p>Отговор на учениците</p>	<p>Ниво на тормоз</p>
<p>1) Верифициране на разрешение или откриване на ситуация на тормоз.</p> <p>2) Прекратяване на ситуацията към всички участници.</p> <p>3) Уведомяване на ОЗД и/или органите на полицията при ситуации с по-сериозни</p>	<p>Ситуацията на работата по случая.</p> <p>и се предприема и се прекратява ситуация на тормоз</p> <p>Дневника за</p>	<p>На второ ниво, по правило, действията се предприемат от класен ръководител заедно с психолог или педагогически съветник, представители на координационния съвет и директор и задължително участие на родител.</p>	<p>ВТОРО НИВО – ПОВТАРЯНЕ НА ЕДНИ И СЪЩИ НАРУШЕНИЯ НА ПРАВИЛАТА ИЛИ С ПО-СЕРИОЗНИ ПОСЛЕДСТВИИ:</p> <p>• Форми на физически тормоз са например: шамаросване, удране, стъркване или късане на дрехи, ритане, обграждане, шиосене, отнемане и разпушаване на нечия собственост, дърпане на нечий стол изпод него, дърпане за уши или коса.</p>

<p>последни по преценка на класния ръководител заедно с психолога/педагогическия съветник или директора; Уведомяването е задължително и незабавно, когато се отнася до случаи на сексуален тормоз, проявяващи се в подтикване или принуждаване към сексуални действия.</p> <p>4) Уведомяване на родител.</p> <p>5) Консултации.</p> <p>6) Мерки и действия - работа на координационния съвет; анализ на ситуацията от регистъра и предприемане на индивидуална работа по случаи с ученик в риск от тормоз и разписване на индивидуална програма.</p> <p>7) Мониторинг на</p>		<p>Ако присъствието на родител не е на такива.</p> <p>в най-добър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил училищната процедура, директорът следва да се обърне към отделиите за защита на детето.</p> <p>Координационният съвет прави оценка на риска и се инициира индивидуална работа по случая.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Форми на вербален тормоз са например: подтравки, отравени пред целна клас или група, публично унижение, обиди; • Форми на психически тормоз са например: изнудване, заплахване, несправедливо наказание, забрана за общуване, отхвърляне и манипулация. • Форми на социален тормоз са например: интригантстване, разпространяване на слухове, публично отхвърляне и игнориране, неприемане, манипулиране и използване. • Форми на сексуален тормоз са например: сексуално докосване, показване на порнографски материали, показване на интимни части на тялото и сваляне на дрехи, подтикване или принуждаване към сексуални действия, заснемане в сексуални пози. • Форми на кибертормоз са например: непокоскано заснемане и разпространяване на снимки и видео, злоупотреба с блогове, форуми, социални мрежи, заснемане без разрешение.
--	--	---	--

Ниво на тормоз	Отговор на училището	Документирани	Последователност на процедурите за интервенция
<p>ТРЕТО НИВО – ЗЛОУПОТРЕБА СЪС СИЛА, КАКТО И ПРИ ЕКСТРЕМНИ СИТУАЦИИ, В КОИТО СЪЩЕСТВУВА ОПАСНОСТ ЗА ЖИВОТА И ЗДРАВЕТО ИЛИ ЗА ТЕЛЕСНИЯ ИНТЕГРИТЕТ, ЗА КОЙТО И ДА Е ОТ УЧАСТНИЦИТЕ В СИТУАЦИЯТА:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физически тормоз са например: сбиване, задушаване, събаряне, причиняване на изгаряния и други наранявания, намушкване с остър предмет, провесване от прозорец или високо място, лишаване от храна, излагане на ниски или високи температури и заплашване с оръжие. • Форми на вербален тормоз са например: закани, заплахи, обиди, клетви, които накърняват сериозно достойнството, публично унижение и др.; • Форми на психически тормоз са например: сплашване, изнудване със сериозни заплахи, насилствено отнемане на пари и вещи, ограничаване 	<p>На трето ниво, по правило, уведомяването на ОЗД и/или органите на полицията става незабавно от служителя на училището, идентифицирал тормоза. Действията на ниво училище се предприемат от директор заедно с координационния съвет със задължителното участие на родител и компетентни власти, организации и услуги (центрове за социална работа, здравни центрове, отдел закрила на детето, полиция и др.). Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил училищната процедура, директорът</p>	<p>Ситуациите на тормоз от трето ниво се описват в Дневника за случаи на тормоз, като по тях се предприема интензивна работа по случая, включваща всички участници, правят се оценки на потребностите и план за действие, както и се инициират процедури в съответствие със закона.</p>	<p>предприетите мерки и действия.</p> <p>1) Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз и незабавно уведомяване на ОЗД и/или органите на полицията.</p> <p>2) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участниците.</p> <p>3) Уведомяване на родител.</p> <p>4) Консултации- предприемане на индивидуални разговори с участниците.</p> <p>5) Мерки и действия от страна</p>

<p>на координационния съвет, интензивна работа по случаи, информирване и насочване към други служби и/или услуги от страна на директора.</p> <p>6) Мониторинг на предприетите мерки и действия.</p>	<p>Ако друга организация или услуга е выявена в работата с работата за борба срещу уличната престъпност</p> <p>тези организации или услуги и хармонизира дейностите.</p>	<p>сегна да информира центъра за социална работа, отелите за закрила на детето и/или полицията.</p> <p>Отговорът на уличното може да включва насочване към местната комисия за борба срещу противопрестъпните прояви на малолетните и непълнолетните и полицията, ОЗД и община по силата на координационния механизъм; съставяне на Протокол за тормоз и възстановяване на пета; включване на учениците в допълнителни програми, насочване към услуги в общността.</p>	<p>на движението, скитане за употреба на наркотични и други психотропни вещества, включване в деструктивни групи и организации.</p> <p>• Форми на социален тормоз са например: заплахи, изолация, групово измъчване на индивид или група и организиране на затворени групи (банди), последните от които нарастват други.</p> <p>• Форми на сексуален тормоз са например: свързване от друго дете или възраст, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, скитане и/или принуждаване към сексуални действия, бруталство, изнасилване, кръвосмешение.</p> <p>• Форми на кибертормоз са например: повторно действие на неопискано заснемане и разпространяване на снимки и видеозаписи, злоупотреба с блогове, форуми, социални мрежи, заснемане без разрешение, заснемане на сцени на насиле, разпространение на записи и снимки на детска порнография.</p>
---	--	--	---

- **Насочване на случаи към външни служби**

При идентифициране на ситуация на тормоз, следва незабавно да се уведомят органите за закрила на детето: Отдел „Закрила на детето“ и/или полиция. Уведомяването е задължение на всеки гражданин по силата на Закона за закрила на детето /ЗЗД/, следователно сигнал до отдел „Закрила на детето“ и/или II РПУ – гр. Варна трябва да подаде гражданинът или служителят на училището, идентифицирал тормоза. Това може да бъде учител, училищен психолог, педагогически съветник, директор, служител от непедagogическия персонал, както и Координационния съвет като колективен орган. Уведомените институции започват проверка по сигнала по реда на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция.

Конкретни стъпки при подаване на сигнал за тормоз към външни служби са представени в *Приложение 2 – Кой, кога и къде може да подава сигнал за дете в риск?*

2.2. Дейности на равнище клас

2.2.1. Превенцията на равнище клас включва обучителни дейности и работа с класа

- **Дейности, в които водеща роля има класния ръководител**

- В часа на класа да се създаде пространство, в което се говори открито за тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи и социални умения, недопускащи насилие, като например емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др. – чрез тематичното разпределение за часа на класа в началото на учебната година
  - Запознаване с Правилника за дейността на ПГТ „Проф. д-р Асен Златаров“ и правилата за поведение в началото на учебната година
  - Оценка на проблема през мнението на учениците, посредством определен инструментариум
  - Запознаване на учениците със същността на тормоза, проявите и участниците в процеса
  - Запознаване на учениците с видовете тормоз – виртуален и реален
  - Подпомагане подобряването на взаимоотношенията, създаване на атмосфера на доверие и споделяне на собствен опит в часовете на класа
  - Реализиране на дейности за изграждане на паралелката като общност, зачитаща училищните правила, традиции и утвърждаваща позитивни ценности
- Всяка първа дискусия трябва да започне с договаряне на правилата за работа, като например – всеки има право да каже какво мисли, всеки има право да бъде изслушван, мненията не се омаловажават и т.н.
- Идентифициране на децата в риск от отпадане при постъпване в ПГТ
  - Организиране на индивидуална работа с учениците в риск от отпадане от класните ръководители и училищния психолог

2.2.2. Интервенцията на равнище клас се отнася до ситуациите от ниво едно и две според приетата класификация /Таблица 1/

- **Съвместни действия между класен ръководител или учител и училищен психолог/ педагогически съветник**
- Училищният психолог или педагогическият съветник могат да подпомогнат работата на учителя като наблюдават ученика във взаимоотношенията му с другите ученици и да даде насоки за действията и мерките, които учителят да предприема при необходимост. Насоки за интервенцията са поместени в *Приложение 1*
- При по-тежки инциденти се препоръчва работа с целия клас от училищния психолог, като за целта може да се покани и външен за училището специалист
- Осъществяване на консултация и психологическа работа на ученика и неговите родители от училищния психолог.

3. Включване на родители

- Уведомяване на родителите за възникнала ситуация, в която детето им е оказало тормоз или е потърпевш от оказан тормоз за предприетите от училището действия за разрешаване на ситуацията, извеждане на конкретни договорености за последващи действия и очаквани резултати от тях
- Родителите трябва да бъдат запознати, че критиките, обидите и negliжирането на другото дете или деца от тяхна страна само ще задълбочат конфликта.
- Класният ръководител може да насочи родителите за консултация с училищния психолог, или с други специалисти при необходимост
- Родители /напр. членове на училищно настоятелство, обществен съвет/ могат да станат посредници между училището и родителите или други организации и институции
- Родители, които могат да осигуряват ресурси – в натура, услуги или пари, за изпълнение на училищните дейности

4. Ресурсна обезпеченост

4.1. Училищното ръководство е необходимо да осигурява:

- 4.1.1. Повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с училищния тормоз, съгласно Годишен план за квалификационната дейност
- 4.1.2. Обучение на всички учители, служители за отговорностите и своевременното реагиране на проявите на тормоз
- 4.1.3. Осигуряване на подкрепяща мрежа от специалисти в училище, които да удържат ситуации на тормоз в училището
- 4.1.4. Осигуряване на материали за работа с деца в риск
- 4.1.5. Взаимодействие с различни институции

4.2. Министерство на образованието и науката:

- 4.2.1. Осигурява проучване на необходимостта от повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с училищния тормоз;
- 4.2.2. Осигурява планирани обучения чрез включване на области, свързани с

насилието и тормоза в Националната програма за квалификация, посредством оперативни програми и други.

5. Партньори за реализиране на Механизма

- Дирекция „Социално подпомагане“, отдел „Закрила на детето“ – гр. Варна
- Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
- РУ на МВР – Детска педагогическа стая – гр. Варна
- Дирекция „Превенции“ – Община Варна

V. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1: НАСОКИ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЯ

***Приложение 2: КОГА, КОЙ И КЪДЕ МОЖЕ ДА ПОДАВА СИГНАЛ
ЗА ДЕТЕ В РИСК***

***Приложение 3: ВЪПРОСНИК ЗА ТОРМОЗА ОТ ВРЪСТНИЦИ
В УЧИЛИЩЕ***

***Приложение 4: ОТГОВОРНОСТИ ЗА РЕАГИРАНЕ ПРИ ВСЯКА
ПРОЯВА НА ТОРМОЗ И НАСИЛИЕ В УЧИЛИЩЕТО***

VI. ДОПЪЛНЕНИЕ

***МЕЖДУИНСТИТУЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ за превенция
на агресията и засилване на сигурността в училищата – м. април 2017г.***

Планът допълва съществуващия Механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище, като набляга на предотвратяването на агресията и насилието в училище. Той е разработен съвместно от множество институции. Освен експерти от МОН в подготовката на мерките участваха представители на омбудсмана на републиката, Министерството на здравеопазването (МЗ), Министерството на вътрешните работи (МВР), Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД), Изпълнителна агенция „Социално подпомагане“ (АСП), Националното сдружение на общините в Република България и други.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1: НАСОКИ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЯ

1. Разпознаване на тормоза от страна на учителя
2. Прекратяване на ситуация на тормоз
3. Подход за възстановяване на щетата
4. Действия при тежък инцидент или при повторна ситуация на насилие или тормоз
5. Насочване на детето и неговите родители към програми и услуги в общността

Намесата и справянето с конкретни ситуации на тормоз и насилие е част от цялостната политика на училището срещу насилието. Намесата на възрастните следва внимателно да се обмисли и планира. Тя трябва да бъде последователно прилагана от цялата училищна общност, за да бъде максимално ефективна.

Важно е да не бъдат омаловажавани и първите прояви на влошаване на отношенията между децата, както и поведението, което е неприемливо. Тези ситуации представляват първо ниво от приетата класификация /Таблица 1 от основния документ/. Необходимо е още при най-малките сигнали и съмнения за тормоз да се предприемат стъпки, за да се предотврати ескалация на насилието и да се изпрати ясно послание, че такова поведение няма да бъде толерирано. Вниманието трябва да бъде насочено както към проявите на физически тормоз, така и към неговите социални и психологически измерения.

1. Разпознаване на тормоза от страна на учителя

По-голямата част от ситуацияите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои – от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. На първо място важно е да се разграничат случаите, в които не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. Следното би могло да помогне за правилна оценка на ситуацията:

- Ако децата се закачат, бутат или блъскат или си разменят шеги, като при това се смеят, разменят си ролите и позициите и никое от тях няма видимо доминиращо положение, а околните не им обръщат особено внимание, то най-вероятно става дума за игра;
- Ако едно от децата е видимо напрегнато, не се усмихва, опитва се да се махне, ако ролите не се сменят, а другото дете е в постоянно доминираща позиция и това поведение привлича вниманието на околните, то най-вероятно става дума за тормоз;
- Когато се касае просто за приятелска игра, учителят може да се намеси, за да предупреди децата да внимават да не се наранят. Ако обаче наблюдаваното поведение може да бъде определено като тормоз е необходимо да се предприемат съответните стъпки, описани в механизма.

2. Прекратяване на ситуация на тормоз:

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел или за която е получил сигнал /от дете, родител или друг служител от училището/:

- В случай на физическо тормоз децата трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическият контакт между тях незабавно;
- Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това може да се случи на по-късен етап. Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение. В този момент не е добре да се разпитва за подробности и детето, което е потърпевшо, особено в присъствието на детето, което е нанесло тормоза и на други деца, защото това може да урони неговото достойнство. Фокусът на интервенцията трябва да бъде насочен към децата – свидетели на тормоза, към средата, а не към участниците в ситуацията на насилие.
- Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата или да се наложи друга предварително съгласувана мярка.

3. Подход за възстановяване на щетата

Подходът за възстановяване на щетата се основава на принципа, че „всяка щета, нанесена на друг, трябва да бъде възстановена“ и включва съответните действия в тази посока. Важно е преди да се прилага подходът да бъде предварително съгласуван с цялата училищна общност, включително и с децата, и да бъде част от политиката на училището. Възстановяването на щетата е принцип, който предполага, че хората правят грешки. Грешките следва да бъдат поправени, като същевременно не се налагат наказания. Този принцип подчертава поемането на отговорност за неприемливо поведение и за позитивно решаване на проблема. Възстановяването на щетите успешно може да се прилага за материални и за нематериални щети.

Подходът за възстановяване на щетите изисква време и по-задълбочен разговор с детето, което е извършило насилие, за да му се помогне да разбере какви са последствията от неговата постъпка. Поради тази причина е най-добре този подход да се приложи от класния ръководител, училищния психолог, или педагогическия съветник. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които цялото училище се придържа, а не за да бъде наказан:

- Като първа стъпка класният ръководител изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете.
- Ключов момент във възстановяването на щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам предлага как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово предложение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза. Този процес се медуира от ангажирания в случая класен ръководител, педагогически съветник или училищния психолог.
- След изясняване на ситуацията и постигане на договореност, класният ръководител за определен период от време проследява поведението на децата и дава обратна връзка. Класният ръководител може да потърси съдействие и от другите учители, които също да наблюдават поведението на децата и да реагират своевременно. Педагогическият съветник или училищният психолог също може да подпомогне работата на учителя

като наблюдава детето във взаимоотношенията му с другите деца и даде насоки за действията и мерките, които учителят предприема при необходимост.

- При преценка, може да бъде насочено към услуги в общността /виж точка 5. – Насочване на детето и неговите родители към програми и услуги в общността/.

4. Действия при тежък инцидент или при повторна ситуация на насилие или тормоз

При повторна ситуация на насилие или когато има случай на тежък инцидент се следват предписанията от Механизма, описани в Таблица 1. Класификация на формите на тормоз и предприемане на съответни действия:

При тежки инциденти се препоръчва работа в групов формат /например работа с целия клас/, като кризисна интервенция и от минимум 45 минути до 1 час и 30 мин. в определени рамки – затворено пространство, в което участниците не допускат нови лица и др. Предлага се пространство да се вентилират емоциите от преживяното и да се даде възможност за преработка. Най-подходящо е тази интервенция да бъде извършвана от училищния психолог, а при липсата на специалист да се обърнат веднага към мобилната група или специалист от услуга в общността. Честа спонтанна реакция на възрастните е заставането на страната на „жертвата“ и наказване на „насилника“. Ключово при интервенцията на възрастните е приемането на разбирането, че детето, обект на тормоз, не се нуждае от състрадание, а детето, извършител на тормоз, не се нуждае от наказание, особено което го унижава, а от разбиране и емпатия /съпреживяване/, за да може то да развие това чувство към другите. Липсата на емпатия е една от основните причини, пореди която се упражнява тормоз;

- Работата с деца, които са обект на тормоз, трябва да бъде насочена към формиране на умения за справяне с подобно поведение. Важно е класният ръководител да поговори с детето, по възможност още същия ден /или веднага след като е разбрал за случая, ако се касае за ситуация, за която е научил случайно/ и да разбере какво точно се е случило. Ако е необходимо отделни факти могат допълнително и дискретно да бъдат проучени;
- Погрешно е открито и публично пред другите деца да се оказва подкрепа на потърпевшото дете, защото това допълнително ще урони достойнството на детето пред неговите връстници. При този първи разговор е вежно да се предложи на детето подкрепа, като се разговаря с него какво точно ще му помогне да се почувства сигурно;
- Необходимо е да се подчертае поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;
- Детето трябва да почувства доверие и сигурност за споделяне, което е особено важно ако насилието се повтори. Може да му се предложи да поговори с училищния психолог;
- Не е препоръчително да се прави среща между детето, върху което е упражнено насилието и детето, което е извършило насилието, с цел да се помирят и да се разберат. Такива срещи могат да доведат до неблагоприятни последици;
- Наблюдавайте детето в следващите дни, за да се уверите как се чувства и при необходимост отново разговаряйте с него;

- Необходимо е да се работи с наблюдателите не само на нивото на превенцията, но и след ситуация на тормоз;
- Не се отстраняват наблюдателите, когато се прекратява или управлява ситуация на тормоз, като всички, които са били там, следва да видят какво се прави съгласно правилата на училището
- Валидизират се правилата и етиката на поведението и се подкрепят тези, които са се намесили в защита ценностите на училището. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще;
- Насърчава се убеждение за отговори на насилието с думи, търсене на помощ и съобщаване на случая. Насърчаване и грижа спрямо тормозеното дете. При преценка детето може да бъде насочено към услуги в общността.

5. Насочване на детето и неговите родители към програми и услуги в общността

Насочването на детето и неговите родители към консултация и психологическа работа следва да се осъществява от психолога или педагогическия съветник. Насочващият трябва да е запознат с услугите в общността и да даде пълна и конкретна информация на родителите за възможните услуги и програми – къде може да се консултират, колко струват консултациите, какво представляват консултациите и др. Всяко училище следва да има актуална информация за наличните услуги в общността, като центрове за превенция и консултативни кабинети към местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, центрове за обществена подкрепа, комплекси за социални услуги, общински съвети по наркотичните вещества, програми, предлагани от неправителствени организации и др. Важно е насочването да се направи конкретно и с грижа, за да могат родителите и детето да се възползват, а не да го приемат като мярка за наказание.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2:
КОГА, КОЙ И КЪДЕ МОЖЕ ДА ПОДАВА СИГНАЛ
ЗА ДЕТЕ В РИСК?

1. Кога се подава сигнал за дете в риск?
2. Кой може да подава сигнал за дете в риск от насилие и тормоз?
3. Къде може да се подава сигнал за дете в риск от насилие или тормоз?

1. Кога се подава сигнал за дете в риск?

Съгласно Закона за закрила на детето, чл. 7 /1/ „Лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция „Социално подпомагане“, Държавната агенция за закрила на детето или Министерство на вътрешните работи.

/2/ Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия, или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна“.

2. Кой може да подава сигнал за дете в риск от насилие и тормоз?

От страна на училището всеки един професионалист, работещ в системата на образованието може да подаде сигнал към отдел „Закрила на детето“ по местоживееене на детето. Това може да бъде директор, учител, педагогически съветник, училищен психолог, възпитател, хигиенист и т.н. Сигналът може да бъде подаден от името на училището, на Координационния съвет, като се описва цялата събрана информация по случая. По този начин се действа институционално и се подкрепя учителят, който е установил тормоза и риска за детето.

Когато сигналът се отнася за дете в риск, сигналът ще бъде проучен от социалния работник, дори да е подаден анонимно.

В случай на подозрение за ситуация на тормоз, всеки служител в училище може да проведе консултация като се свърже с Националната телефонна линия за деца и разговаря с експерт на телефон 116 111.

3. Къде може да се подава сигнал за дете в риск от насилие или тормоз?

Към Държавна агенция за закрила на детето функционира Национална телефонна линия за деца 116 111. Националната телефонна линия за деца предоставя консултиране, информиране и помощ по всякакви въпроси и проблеми, свързани с деца. Към нея при необходимост могат да се обръщат за съдействие и професионалисти. Националната телефонна линия за деца с номер 116 111 е с национално покритие, достъпна от територията на цялата страна, напълно безплатна за обаждатите се, независимо дали звънят от стационарен или мобилен телефон. Тя функционира 24 часа в денонощието.

Според Координационния механизъм, в случай, че сигналът за насилие бъде приет от някой от визираните органи за закрила – получен от дирекция „Социално подпомагане“, Държавната агенция за закрила на детето или Министърството на вътрешните работи, съгласно чл. 7 от Закона за закрила на детето той е длъжен да уведоми за това останалите незабавно до 1 час от регистриране на сигнала, включително по телефон и факс. Сигналът се изпраща в дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на детето.

Съгласно Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето /чл. 10, ал. 5/ в случаите, отнасящи се до насилие над дете, се разглеждат и анонимни сигнали.

Съгласно Координационния механизъм, във всеки един отдели „Закрила на детето“ при дирекция „Социално подпомагане“ началникът на отдела е на разположение, като той определя отворен социален работник. В отдели „Закрила на детето“ определят отворен социален работник извършва проверката на сигнала до 24 часа от постъпване на сигнала.

При проучването на сигнала социалният работник може да потърси съдействие от страна на училището – информация за детето, за взаимоотношенията му с учениците, впечатлението на учителите, т.е. информация, с която да бъде направена оценка на случая.

При проучването на сигнала и предприемането на действия се изисква работа в екип от страна на различни специалисти. От една страна, за да се направи точна оценка, а от друга, за да бъдат съгласувани действията на различните специалисти.

В случай че бъде установен риск за детето, то ще бъде отворен случай, т.е. ще бъдат предприети мерки за закрила. Ще бъде изготвен план, в който ще бъдат описани планираните мерки, като социалният работник ще следи за изпълнението на плана.

В работата с децата и техните семейства всеки професионалист има своята роля. Ролята на социалния работник е свързана с проучване на семейната среда и предприемане на мерки за закрила. В същото време той има правомощията и ангажмента да консултира родителите, да подпомогне тяхната ангажираност в работата с детето на равнище училище. Социалният работник може да консултира семейството, да насочи родителите и детето към подходящи социални услуги и консултации.

Мултидисциплинарният екип на местно равнище следи да си постави единна стратегическа цел, за постигането на която следва да изготви съвместен план за действие с разписани конкретни задачи със срок на изпълнение. Всеки един от посочените по-горе участници в мултидисциплинарния екип наема и преработва на останалите от екипа конкретни задачи по случая, които да изпълни, съобразно собствените си правомощия и в съответствие с нормативната уредба. Конкретните задачи за изпълнение следва да бъдат задължени така, че да може всеки участник да действа съобразно оперативната си самостоятелност, като изпълнението на конкретните дейности и задачи бъде подкрепено със съдействието на останалите участници и в същото време това да спомогне за крайния резултат – дългосрочна цел, която трябва да гарантира в най-голяма степен интереса на засегнатото дете.

Работата в екип ще даде възможност и за обратна връзка между различните специалисти, работещи с детето и неговото семейство, за успехите или трудностите при изпълнението на планираните цели.